

**gospodarske, obrtniške in narodne.**

Izhajajo vsak petek ter stanéjo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

**V Ljubljani 7. oktobra 1898.**

**Politiški oddelek.****Slovinci in vlada.**

Zadnji dnovi so nam končno prinesli upanje, da se klaverne razmere, v katerih živi slovenski narod, vendar premene na bolje, prinesle so nam ne samo izjavo, da se hoče vlada v prihodnje naslanjati na desnico, ampak tudi načelno važno čeprav za nas Slovence ne neposredno pomembno izpremembo v ministerstvu.

Uklanjajoč se sili, ne lastni volji, se je vlada približala doslej malo uvaževani desnici in to vsled opustitve obstrukcije. Vlada je bila pripravljena, da bo nagodba morala uveljaviti s cesarsko naredbo na podlagi § 14. Nemci pa so to preprečili. Opustili so obstrukcijo, da tako omogočijo parlamentarno obravnavo — nagodbenih predlog. Spravili so s tem vlado v največjo stisko, kajti pri parlamentarnem razpravljanju je na jedni strani mogoče, da nagodbene predloge propadejo, kar bi bil smrtni udarec za vlado in vzrok največjih komplikacij, na drugi strani pa, če se vlada porazume z desnico, je še vedno prilika, preprečiti parlamentarno rešitev z dolgimi govori in neštevilnimi amendementi.

Opoziciji mora tudi njen nasprotnik priznati, da je izumila nevarno orožje proti vladi. Ministerstvo je to tudi spoznalo in zategadelj se je približala desnici in se začelo ž njo pogajati. Vlada hoče — glasom desniških poročil — naj bi se desnici pripadajoče in parlamentarno večino tvoreče stranke zavezale, podpirati vlado tako, kakor navadno podpira vladna stranka svoje ministerstvo in zato se hoče v prihodnje ravnati po političnih načelih, katera je desnica v znanem adresnem načrtu formulirala kot svoje.

Vlada ni samo to obljubila, ampak šla je še korak dalje. Trgovinski minister dr. Bärnreuther je bil namreč te dni podal svojo ostavko in sicer radi tega, ker je uvidel, da se vlada na nemškoliberalne veleposestnike ne

more več tako ozirati kakor doslej, ker je vezana, nasloniti se na tisto skupino, ki bi bila jedina še pridobiti za vlado, namreč na desnico. Bärnreuther je odstopil in na njegovo mesto je stopil načelnik nemške katoliške ljudske stranke, baron Dipauli, vodja tiste skupine desnice, katera je bila doslej najnezanesljivejši del parlamentarne večine.

Istina je, da se je s tem vlada znatno približala desnici in da je s tem trdno privezala nase nemško katoliško stranko. Ta ima zdaj v ministerstvu dva svoja zastopnika, barona Dipanlija in barona Kasta, vrh tega pa je tudi predsednik poslanske zbornice vzet iz njene srede, ali če so stem pridobljeni itak saturirani Poljaki, če so tudi Čehi udani vladi, v kateri igra prvo vijolino njih rojak finančni minister A. Kajzl, Slovenci in Hrvatje s tem še niso pridobljeni.

Odkar je katoliška narodna stranka sprožila predlog, naj slovenska delegacija izstopi iz desnice in naj preide v opozicijo, so se mej slovenskimi poslanci in mej vlado vršila vsakovrstna pogajanja, katerih vsebina sicer ni znana, katera pa se nanašajo na pogoje, od katerih spolnitve je odvisno, da ostanejo Slovenci v desnici in na vladni strani. Zatrjuje se, da je vlada marsikaj obljubila ali posameznosti niso znane.

V tem trenutku, ko se vlada trudi da pridobi slovenske glasove za nagodbo, je gotovo važno, da se vprašamo, kaj morajo slovenski poslanci zahtevati za svojo podporo. Ako kdaj, je v sedanjem trenutku važno, da smo si na jasnem, kaj tirja slovenski narod od svojih poslancev.

Narod je govoril, jasno in razločno. Na vseslovenskem shodu je narod formuliral najnujnejše naše potrebe. Te zahteve se dajo večinoma izvesti administrativnim potom in brez posebnih težav, ker se vse strinjajo z veljavnim zakonom in je njih izpolnitev odvisna samo od dobre volje vlade. Samo dve točki sta, katere ni možno kar na enkrat izvršiti, radi česar je prav v sedanjem trenutku položiti nanju največjo važnost, to sta vseučilišče in nadsodišče.

Govori se, da hoče vlada poklicati v ministerstvo jednega slovenskega poslanca in da so v kombinaciji dr. Ferjančič, Berks in Povše. Sodimo, da bi se slovenski narod moral jako kesati, ako bi se slovenski poslanci dali ujeti na ta način. Ministerski portfelj bi ne bil družega, kakor kost, katero bi jeden sam človek glodal, drugi pa bi morali iti molče v boj za vlado in bi na posled dobili za plačilo nekaj piškavih lešnikov.

Ne! Sjovenski narod mora v sedanjem trenutku, ko je vlada slovenskih glasov potrebna in jih mora dobiti, od svojih poslancev zahtevati, da mu kaj izdatnega pridobe ne kak ministerski portfelj. Slovenski poslanci smejo v smislu svojih obljub glasovati za nagodbo samo tedaj, ako vlada izpolni na vseslovenskem shodu sklenjene naše tirjatve v kolikor se dajo brez odlašanja administrativnim potom izvršiti in ako da garancije, da ustanovi v Ljubljani nadsodišče in vseučilišče — sicer pa na noben način.

### Vojaške takse.

Neki veliki državnik je svoj čas — v prvi polovici našega stoletja — izrekel značilne besede, da je v Avstriji krivičnost in pristranost znak vsega davčnega zakonodajstva.

Ne bomo rekli, da velja ta izrek še dandanes popolnoma, a človek se ga nehote spominja, kadar motri naše javne razmere in premišljuje o posamičnih naših uredbah, na pr. o vojaških taksah.

Te vojaške takse so jako krivičen davek, a krivičen ne v navadnem smislu besede. Dandanes je splošna dolžnost službovanja pri vojaki upeljana. Najčvrstejše delavne moči morajo gotovo vrsto let nositi cesarjevo suknu, kar je jedna najtežjih dolžnosti in za dotičnega velikanska izguba, a kdor je tako srečen, da je za nekaj palcev premajhen ali da si je pri kakem pretepu prste polomil, tisti plača nekaj malo denarja in je potem prost vojaškega službovanja. Dočim mora jeden kmetski fant tri leta služiti pri vojaki — in da bi bilo vojaško službovanja prijetno, tega še živ krst ni trdil — plača njegovosod in vrstnik po 1 gld. na leto in je oproščen službovanja.

To gotovo ni pravično in pravičnost nas mora voditi pri vsem presojevanju javnih razmer. Jedino pravično bi bilo, da tisti, ki ni za vojaško službovanje sposoben, plača njegovim razmeram primerno vojaško takso. A ne samo, da se to ne zgodi, da so takse — katere so namenjene v vojski ranjenim vojacom ali udovam in sirotam ubitih vojakov — premajhne, tudi iztirjajo se skrajno malomarno, ker ljudstvo še nima tiste zavednosti da bi samo plačevalo takse, kakor je sploh davčna morala v Avstriji jako šibka, kar je deloma kriva davčna uprava sama.

Pri iztirjavanju vojaške takse je neizmerno mnogo pisarij in čestokrat veljajo ta pisarjenja do 20 gld. v namen, da se iztirja 1 gld. V tem oziru je vsekako treba,

da se kaj ukrene, to so poslanci dolžni tistim, ki morajo pri vojaki služiti, to so dolžni čutu pravičnosti. Kdor ne služi pri vojaki, naj plačuje svojo takso točno in najbolje bi bilo urediti stvar tako, da se tisti, ki do določenega dne ne plača takse, pokliče nemudoma na službovanje pri vojaki. Saj ni treba, da nosi puško. Lahko se porabi za druga dela, za takšna, katera lahko upravlja tudi človek, ki ni zrasedel po vojaških merah, kot sluga, strežaj v bolnicah, rokodelc, pisar, delavec v skladiščih itd.

Treba je pa, da se vojaška taksa tudi v drugem oziru preuredi. Sedaj je najvišja taksa na leto 100 gld. To je očitno nepravilno. Če mora kmetski hlapec ali knap ali delavec plačati 1 gld. na leto, ko ima dohodkov komaj 300 do 400 gld., zakaj bi plačal samo 100 gld. kdor ima dohodkov 10.000, 20.000 in 50.000 ali več gld.? Na Nemškem na pr. mora plačati našega denarja 1650 gld., kdor ima 60.000 gld. letnih dohodkov, pri nas pa plača tak bogataš samo 100 gld. To ni nobeno razmerje, zlasti ker dotičnik navadno še kaj zasluži.

Z ozirom na to priporočamo slovenskim poslancem, naj se pri prvi priliki zavzamejo za to, da se uveljavi premoženjskim razmeram posamičnikom primerno progresivna vojaška taksa. Ko se to zgodi, potem se bo vsaj kaj nabralo za ranjence in za vdove in sirote tistih, ki so umrli za domovino.

### Politični pregled.

Državni zbor. — V tretji seji sta se večina in nemška opozicija zjedini na kompromis glede Schweglovega predloga, naj vlada pove, kaj je dogovorila z ogersko vlado za slučaj, ako bi se nagodba ne mogla parlamentarnim potom obnoviti, in naj se nagodbenim predlogom zagotovi prioriteta pred vsemi nujnimi predlogi. Ministerski predsednik je pri dotični debati izjavil, da ne pove, kaj je dogovoril z ogersko vlado, češ, zbornica naj stori svojo dolžnost in naj razpravlja o nagodbi, ako pa tega neče storiti, nima pravice vpraševati, kaj se potem zgodi. Zbornica je sprejela prvi del Schweglovega predloga, česar je kriva malomarnost čeških poslancev, katerih mnogo ni bilo pri seji. Vlada je s tem učkala občuten moralen poraz. Schwegelov predlog pa s tem, da je dobil večino, še ni obveljal, ker je bilo zanj treba dvetretjinske večine in le to je vlado rešilo. V naslednji seji je zbornica sprejela tudi drugi del Schweglovega predloga, naj se nagodbi zagotovi prioriteta pred drugimi nujnimi predlogi. Proti predlogu so glasovali samo nemški nacionalci, ki so mnenja, da se drugo in tretje branje nagodbenih predlog ne da preprečiti, če se omogoči prvo branje. Zbornica je takoj potem začela razpravo o teh predlogah. Trajala je ta razprava do četrtega.

Slovenci in vlada. — Nasvet, kateri je sprožila katoliško-narodna stranka in kateri je v slovanski krščansko-narodni stranki stavil poslanec dr. Krek, naj slovenski in hrvatski poslanci izstopijo iz desnice in prestopijo v opozicijo, ni obveljal v klubu, pač pa je klub storil sklep, katerega je razglasil z naslednjim komunikejem:

„Slovanska krščansko narodna zveza“ je pod predsedstvom načelnika poslanca Povšeta imela seje od 26. do včerajšega 29. septembra t. l.

Najprvo se je načelnik s toplimi besedami spominjal pokojne presvetle cesarice Elizabete in to sočalno izjavo je klu-